

בוצע בסיוע
אגף נפגעי פעולות איבה
הביטוח הלאומי

דוד ישעיהו כהן

2.11.1921 – ~1876

~תרל"ו – א' בחשוון תרפ"ב

נחקר בידי: נעמי זכריה ומתנדבי לתת פנים לנופלים

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

על אודות

ארגון המתנדבים 'לתת פנים לנופלים', עוסק בהנצחה של חללי מערכות ישראל ונפגעי פעולות איבה, אשר נפלו, נרצחו ומצאו את מותם, טרם קום המדינה ובמלחמת השחרור.

מתנדבי הארגון עוסקים בקידום תכניות ופעולות הנצחה שונות. עיקר תשומת הלב מופנית להשלמת פרטי חייהם של 'חללים עלומים', אשר מצבותיהם חסרות מידע וקורותיהם ותמונותיהם, באתר 'יזכור' של משרד הביטחון ובאתר 'לעד' של הביטוח הלאומי, חסרים. רוב אלו הנחשבים ל'חללים עלומים', הינם ילידי אירופה, חלקם נצר אחרון למשפחתם, שרידי וניצולי שואה או מי שהגיעו בגפם מארצות ערב. לחלקם אין קבר או מצבה לפקוד וסיפור חייהם, הוא היחיד שמנציח זכרם.

לצורך השלמת סיפור חייהם החסר, נוברים החוקרים, בארכיונים בארץ ובחו"ל, מנסים לאתר בני משפחה, מכרים וחברים ולדלות כל קצה חוט ומידע שיכול להוביל להשלמת סיפור חייהם החסר ובעיקר תמונת פניהם.

מסמך זה, הינו סך המסמכים והעדויות, שנמצאו אודות החלל, אשר איפשרו למעשה, השלמת קורותיו וסיפור חייו שהיה חסר.

"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן דרעי ז"ל

נולד בתרל"ו, 1876
התגורר בירושלים
נהרג בפעולת איבה
בא' בחשוון תרפ"ב, 2/11/1921
בתקופת המאורעות
בירושלים
הובא למנוחת עולמים בירושלים - הר הזיתים
הותיר: אישה וילדים
דוד ישעיהו מונצח באנדרטה בהר הרצל בלוח מס' 3

קורות חיים

נולד בשנת 1876 למשפחה, שמוצאה מארצות המגרב.

התגורר ברובע היהודי בירושלים ליד הכותל המערבי והתפרנס מסנדלרות.

בפרעות נובמבר 1921 בירושלים, שהתחוללו ביום השנה הרביעי להכרזת בלפור, ביום א' בחשוון תרפ"ב (2.11.1921), פרצו פורעים ערבים לביתו, פצעו את כל בני-המשפחה ושדדו את כל הרכוש. דוד מת מפצעיו והובא לקבורה בקבר-אחים יחד עם שלושת הנרצחים האחרים, שנהרגו באותו יום, בבית-העלמין שעל הר הזיתים בירושלים. בהלוויה השתתפו כעשרת אלפים איש, והספידו הרב הראשי הספרדי.

השאיר אישה וילדים.

דוד ישעיהו כהן

דף חלל

מקור: אתר לזכר האזרחים חללי פעולות האיבה, המוסד לביטוח לאומי

בדף חסרים הפרטים הבאים:

תמונתו, שמות הוריו, סיפור חייו.

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זְכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

מצבתו

מקור: קבר אחים / פנחס גראייבסקי

מצבתו של דוד כהן לא עומדת במקומה, אך כיתוב המצבה תועד בספרו של פנחס גראייבסקי "קבר אחים":

פ"נ

האיש הנקטף במבחר ימיו כ"ש ישעיהו כהן נ' ע
נ' ר"ח חשון תרפ"א תנצב"ה

פ"נ

האיש הנקטף במבחר ימיו כ"ש

ישעיהו כהן נ' ע

נ' ר"ח חשון תרפ"א

תנצב"ה

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

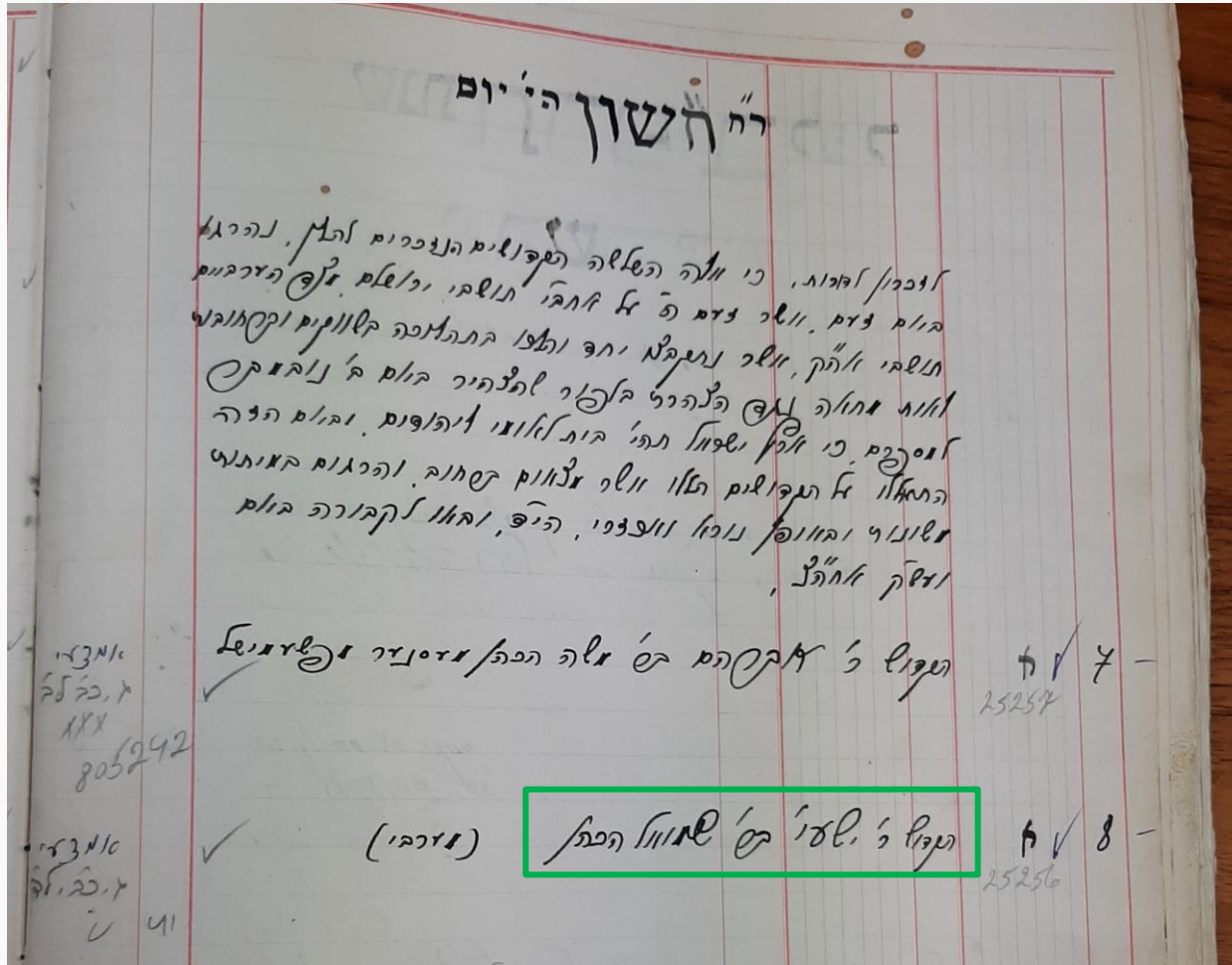
רישום קבורתו

מקור: חברה קדישא ירושלים

רישום הקבורה בספרי החברה קדישא מציין את מקום קבורתו בהר הזיתים.

הרישום מציין את שם אביו: שמואל הכהן.

"לזכרון לדורות, כי אלה השלשה הקדושים הנזכרים להלן, נהרגו ביום זעם, אשר זעם ה' על אחב"י תושבי ירושלים מצד הערביים תושבי אה"ק, אשר נתקבצו יחד והלכו בתהלוכה בשווקים וברחובות לאות מחאה נגד הצהרת בלפור שהצהיר ביום ב' נובמבר למספרם כי ארץ ישראל תהי' בית לאומי ליהודים. וביום הזה התגוללו על הקדושים הללו אשר מצאום ברחוב והרגום במיתות משונות ובאופן נורא ואכזרי. הי"ד, ובאו לקבורה ביום ועש"ק אחה"צ."

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

עדות בנו החורג, מאיר דרעי

מקור: ירושלים שלי / אברהם דרורי

עם פרוץ המאורעות האלימים בחברון, התפשטו המהומות, ההריגות והרציחות גם בירושלים. שכניה הערבים של משפחת דרעי תקפו את המשפחה כולה. הבן הגדול, מאיר, ניסה להגן על אביו החורג ללא הצלחה. אביו החורג נהרג, ומאיר נפצע מדקירות בבטנו. זאת כשעוד הספיק להחביא את אמו, מזל, שבזכותו לא נפגעה וניצלה. פציעתו של מאיר השפיעה על בריאותו עד סוף ימיו, ואילו הסיטואציה האיומה עצמה המשיכה ללוות את נפשו במשך שנים. הכהן נקבר בהר הזיתים, אך לאחר שאם משפחת דרעי, מזל, התאלמנה בפעם השנייה, עזבה המשפחה את העיר העתיקה, שכרה חדר בנחלת שבעה ועברה לגור במרכז העיר.

בנו של מאיר דרעי, אברהם דרורי, תיעד את סיפור התקיפה בספר תולדות המשפחה:

"שכניה הערבים של משפחת דרעי תקפו את המשפחה כולה. הבן הגדול, מאיר, ניסה להגן על אביו החורג ללא הצלחה. אביו החורג נהרג, ומאיר נפצע מדקירות בבטנו. זאת כשעוד הספיק להחביא את אמו, מזל, שבזכותו לא נפגעה וניצלה [...]"

[...] הכהן נקבר בהר הזיתים, אך לאחר שאם משפחת דרעי, מזל, התאלמנה בפעם השנייה, עזבה המשפחה את העיר העתיקה, שכרה חדר בנחלת שבעה ועברה לגור במרכז העיר."

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

נישואיו – תיעוד משפחתי

מקור: ירושלים שלי / אברהם דרורי

בספרו של אברהם דרורי מובא סיפור פטירתו של אבי המשפחה, משה דרעי, ונישואיה השניים של אלמנתו מזל:

"משה דרעי, אב המשפחה, נהג לטפס על סולם כדי לסדר את הסכך על גג הסוכה. פעם אחת טיפס, מעד ונפל בחבטה עזה. שכנים ובני משפחה ניסו לעזור לו, ולמרבה הצער פציעתו הייתה קשה ולאחר מספר ימים נפטר. הוא נקבר בבית הקברות היהודי של העיר פס.

שנים לאחר האסון, נישאה האלמנה בשנית. הבעל החדש, הכהן, הפך להיות אביהם החורג של הילדים, שני הבנים ושתי האחיות. בשנים הראשונות של המאה העשרים עלתה משפחת דרעי לירושלים."

שעות שדבר לא בא אל שנינו.
כפי שנהוג עד היום אצל רבים, מקפידים בהכנות לקראת חג הסוכות מיד עם מוצאי יום כיפור. כך נהגה משפחת דרעי במרוקו, והחלה לבנות את הסוכה עם יציאת החג. המשפחה כולה קיטטה את הסוכה בקישוטים מעשה ידיה: שרשראות מנייר צבעוני מבריק ושטוח בגדלים שונים המורכבים זה על זה ויוצרים פרחים ססגוניים. עוד היו מקשטים בשבעת המינים ובעלים ירוקים בריח מסתורי. גזרי ענפים ועלים ירוקים נערמו בחצר, לשמש כסוכך לסוכה. משה דרעי, אב המשפחה, נהג לטפס על סולם כדי לסדר את הסכך על גג הסוכה. פעם אחת טיפס, מעד ונפל בחבטה עזה. שכנים ובני משפחה ניסו לעזור לו, ולמרבה הצער פציעתו הייתה קשה ולאחר מספר ימים נפטר. הוא נקבר בבית הקברות היהודי של העיר פס.

שנים לאחר האסון, נישאה האלמנה בשנית. הבעל החדש, הכהן, הפך להיות אביהם החורג של הילדים, שני הבנים ושתי האחיות. בשנים הראשונות של המאה העשרים עלתה משפחת דרעי לירושלים. בני המשפחה הגיעו ארצה והתמקמו בעיר העתיקה, שם ניהלו חיים יהודיים בקרב הקהילה היהודית בעיר, בשכנות צמודה לערבים שגרו בה. הקהילה היהודית נקראה אז "העלייה המוגרבית" (ממדינות המגרב), להבדיל מעליית המרוקאים לאחר קום המדינה. עד היום קרוי אחד השערים בעיר "שער האשפות", שנקרא גם שער המוגרבים.

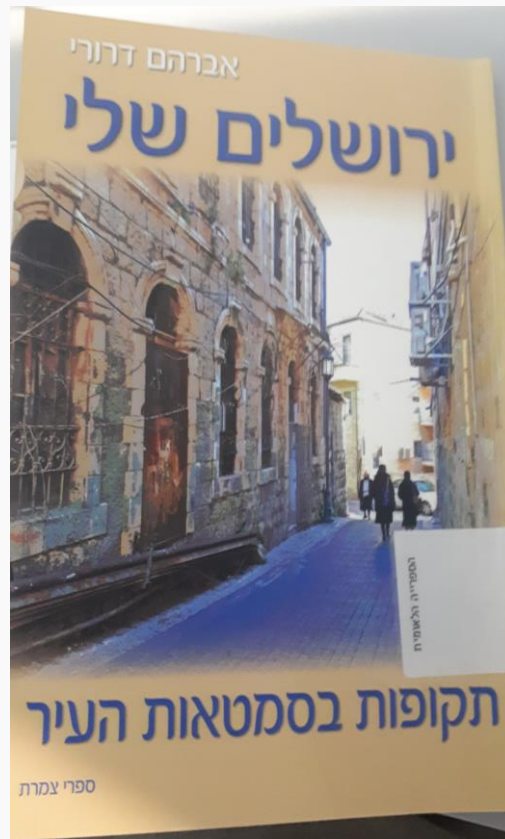
"כִּי מֵדִי דְבָרִי בּוֹ זְכָר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

חיי המשפחה בארץ ישראל

מקור: ירושלים שלי / אברהם דרורי

"הימים ימי השלטון העות'מני. רעב ומצוקה שלטו בכל, החיים תחת השלטון העות'מני היו בלתי נסבלים, בלשון המעטה. חובת הגיוס לצבא הטורקי הציבה בפני היהודים אתגר יוצא דופן. באותם הימים ניתן היה להשתחרר מהגיוס לצבא הטורקי בתשלום כופר בעבור שוחד לאנשי השלטון, זאת בעוד העניים מצאו דרכים אחרות להימנע מגיוס, אם כי לא כולם הצליחו."

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מאיר דרעי ורעייתו יפה ביום נישואיהם, 1923

דוד ישעיהו כהן

תולדות המשפחה

מקור: משפחת דרורי

שנות הולדתם של ארבעת ילדיה של מזל דרעי אינן ודאיות, אך משוער כי הבן מאיר נולד ב-1896 והמשפחה עלתה לארץ ישראל בטרם היה בן עשר.

בכל שנותיה, מזל דיברה ערבית מרוקאית בלבד.

לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה, בהיותם יוצאי מרוקו בעלי נתינות צרפתית, המשפחה עברה להתגורר מספר שנים במצרים וחיה באלכסנדריה. שם ככל הנראה התגייס מאיר לשורות גדוד נהגי הפרדות.

לאחר כיבוש הארץ על ידי הבריטים חזרה המשפחה לירושלים. הבת הבכורה אסתר נותרה לחיות במצרים שנים ארוכות ועלתה לישראל רק לאחר קום המדינה.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

מאורעות 1921 בירושלים

מקור: הארכיון הציוני המרכזי

ביום א' בחשוון תרפ"ב (2.11.1921), יום השנה הרביעי להצהרת בלפור, החלו ערבים לפרוע בעיר העתיקה ולתקוף עוברי אורח, מוסדות ובתי עסק יהודים. תושבים יהודים רבים הוכו, נדקרו ונפצעו. המון ערבי שפשט על הרובע היהודי בעיר העתיקה לקח חלק במעשי ביזה ובחילופי יריות. מאורעות היום גבו ארבעה חללים ופצוע נוסף נפטר כעבור מספר ימים.

פרעות בסמוך לשער יפו

ישיבת "תורת חיים" בחורבנה

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זְכוֹר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

ר' דוד בהן דרעי יהודי מערבי כבן ארבעים וחמשה. הפורעים נכנסו
לביתו והרגוהו. גם אשתו ובניו נפצעו קשה.

דוד ישעיהו כהן

נסיבות מותו

ספר זכרון לחובבים ראשונים / פ. גראייבסקי

שמות ההרוגים
במאורעות ב' נובמבר בירושלם
אברהם מכנר מפשמישל. מכונן אצל ה' אמדורסקי. כבן
19 שנה. נדקר בככין עגול בלבו ובכבדו. ברחוב הבפארק. מת
ע"י שער בה"ח.
יששכר בר זלמוניצקי. שמש. בשיבת תורת-חיים. כבן
39 שנה. זרקו פצצה בחצר הישיבה ואותו פתחו וידקרוהו
בככין.
דוד בהן (דרעי). יהודי מערבי כבן 46 שנה. נכנסו לביתו
והרגוהו ואח"כ נכנסו ויפצעו את אשתו ואת בנו מאיה.
השוכב עכשיו בבית"ח הדסה פצוע קשה מאד.
אריה טפרפריינד. כבן 28. נדקר בר כין ברחוב הבפארק.

לחוך חצר סמוכה לסקופ המקדש פריץ הטון פורעים ורצחו
את נפש **דוד בהן** ופצעו כמה אנשים בדקירות סכין. אל תוך
הצר הישיבה. תורת חיים זרקו הפורעים שלש פצצות. שמהן רק
אחת היקת במעט. הקהל שנמצא בפנים פנה לעזרת תהנת המשטרה
הקרובה אך טשם ענו שיוריעו למשטרה המרכזית. הוכרחו להלביש
שתי ילדות בלבוש ערבי שהלכו להודיעו למושל. או באו שוטרים
ערביים להוציא את האנשים מהחצר אך אלה לא רצו ללכת
בלות שוטרים ערביים עד שבאו שוטרים יהודים שהוציאום והגנו
עליהם כדרך מהמת ההטון. ואנב. כשבאו השוטרים העברים
לנוקמה נאסרו על כך.

דאר היום, 4.11.1921

הפועל הצעיר, 11.11.1921

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

מספרי עדים

דוד ישעיהו כהן

עדותו של דוד גנין

דוד גנין, צורה כסף בשוק הצורפים
עבר ברחוב וראת בשעה 4
את השומר 147 עם 10 מושלמים מכים
במוטות את ישעיה כהן ואשתו בביתם.

הארץ, 6.11.1921

דוד גנין, צורה כסף. בשוק הצורפים.
דוד-גנין עבר ברחוב וראת בשעה 4 את השומר 147 עם 10 מושלמים מכים בברזלים
את ישעיה כהן ואשתו בביתם. ברחוב הוא אמר לו כי הוא מכיר את מספרו.

הארכיון הציוני המרכזי

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

אברהם יצחק בן יצחק
ישראל בן אריה
2) אברהם יצחק בן יצחק
3) אריה בן ישראל
4) אריה בן ישראל
5) מאיר בן ישראל

ישראל בן ישראל
אריה בן ישראל

דוד ישעיהו כהן

רשימותיו של יצחק בן-צבי

מקור: ארכיון המדינה (פ – 2009/7)

ברישומיו של בן-צבי מתועד שמו של דוד כהן ומאוחר יותר ישעיה בן שמעון כהן, בן 45 ומקצועו סנדלר.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

בארץ ישראל

המאורעות בשני לנובמבר

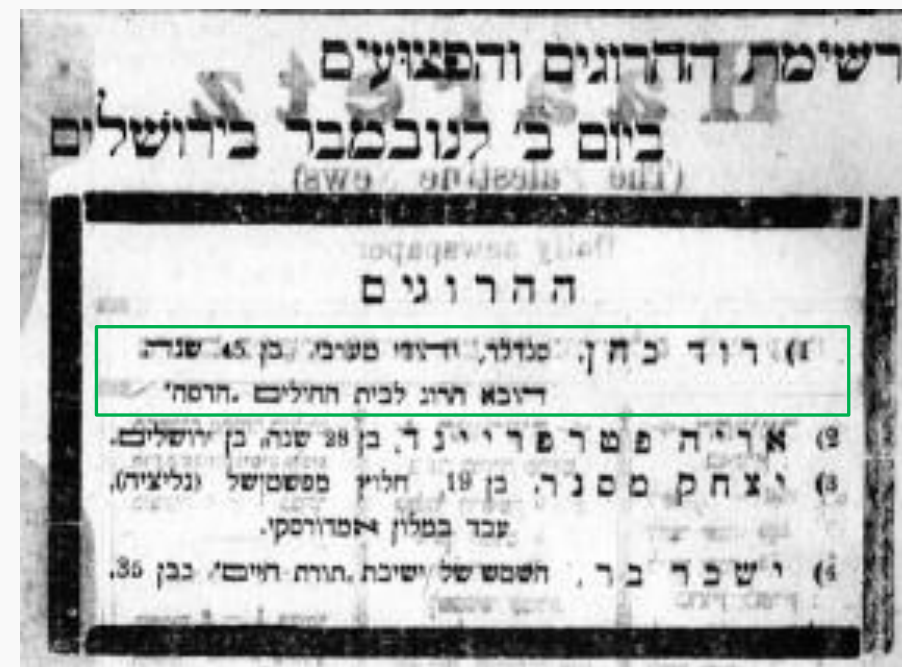
כידוע, הכרזת הערבים במצרים, ארץ ישראל וסוריה את יום השני לנובמבר, יום הצהרת פאלסטין, ליום אגב לערבים, ושמועות עברו בארץ, כי ליום הזה מתכוננים הערבים בארץ להפגנות ומחומות, המושלים ביפו וח'יפה קראו אליהם את ראשי הערבים בעריהם והזהירו אותם, לבל יערכו באותו היום כל מפגשים ואל יבטלו מעבודתם ומסחרם, ובאמת עבר היום בכל הארץ בשקט גמור, יוצאת מן הכלל היתה דוקא עיר הבירה, מקום מושבו של הנציב העליון, ירושלים, בה ערכו המוני הערבים הפגנות, ורקו אמנים בכתי-החידים, התגפלו על ידעיהם עובדים בסמטות בסנינים ומקלות, וגם זרקו פצצות, וסוף דבר – היו המשה'הרוגים וכשלישים פצועים, ההרוגים הם: אברהם מסנר מפשמישל, מכונן, בן י"ט שנה; ישכר הוב זלמוביצקי, שמש בישיבת "תורת-חיים", ששם זרקו פצצה, בן ל"ט שנה; דוד פתן, ידעו מערבי, הרגוהו בביתו, בן מ"ה שנה; אריה שפרפריינד מירושלים, בן כ"ה שנה. בין הפצועים קשה נמצא גם הרב זלמן רובין, כבן ששים, אחד מנכבדי ירושלים, סגן ראש ועד העיר וממנה כולל ווילנה, כל המחומות האלה היו בעיר העתיקה ונמשכו כשש שעות.

המזרחי, 24.11.1921

דוד ישעיהו כהן

רשימות ההרוגים בעתונות

מקור: עתונות יהודית היסטורית

הארץ, 4.11.1921

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

עדות "פרעות 2 בנובמבר", ללא שם

מקור: ארכיון המדינה – אוסף יצחק בן צבי (פ-2732/2)

בחצר אחת הסמוכה למקום המקדש, שבה יושבות משפחות יהודיות בשכנוח עם נוצרים ומושלימים, התפרץ המון ערבים והרגו את דוד דרעי כהן, עושה מזרונים, בן מ"ה שנה, ופצע פצעים אנושים את בנו חורגו מאיר דרעי, ואת הרכוש שדדו. לא רחוק מהחצר הזאת נמצאת חצר אחרת הידועה בשם חצר ויטנברג, על שם מיטדה, ובה יושבים משפחות אחרות. כששב מר סרק, מהנדס, פקיד הממשלה, לביתו, נפצע על מדרגות הבית פצעים קשים. יש עדים ששם עמד שוטר ערבי ולא ניסה להצילו מידי הרוצחים. הנוכחים באותו מעמד אומרים כי מספרו של השוטר הוא 134, והם יכולים להכיר אותו. החצר הזאת סמוכה לחצר "תורת חיים" (ישיבה שנהרבה בפוגרום של השנה ואחר כך הוקמה טוב). הערבים לא שכתו כנראה את המוגרומים הסודים וזרקו שתי פצצות לחצר הישיבה, במקרה לא התפוצצה אחת מהפצצות והשנייה איננה התפוצצה, אך לא הזיקה. לקול הצעקות של המטותוח אפר בחצר הישיבה באה המטרה וגנזה את הפצצה הנשארת.

"בחצר אחת הסמוכה למקום המקדש, שבה יושבות משפחות יהודיות בשכנות עם נוצרים ומושלימים, התפרץ המון ערבים והרג את דוד דרעי כהן, עושה מזרונים, בן מ"ה שנה, ופצע פצעים אנושים את בנו חורגו מאיר דרעי, ואת הרכוש שדדו."

נוסח זה פורסם גם בגליון "קונטרס".

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

תיאור המאורעות

מקור: עתון התור, גליון ד

בינתים נכנס המושל סטורס העירה והמפגנים קבלו אותו בתרועה ובמחיאת כפיים. גם אז בשהמצב כבר החל להיות מסוכן, לא נעשה שום צעד לפזר את המפגנים והם עשו את דרכם הלאה אל מקום המקדש. בעברם נסו להתפריץ אל רחוב היהודים ולא הצליחו כי השוטרים וגם היהודים עמדו בפניהם; נסו להתפריץ דרך רחוב המין אבל גם שם הגינו בתחלה רק היהודים על עצמם ואח"כ באו גם שוטרים ופזרו את המתנפלים. אחרי זה התחילו ההתנפלויות הבודדות בסמטאות צרות. כל היהודים שבסמטאות היו אז בחזקת סכנה. יהודים רבים קבלו מכות במקלות ובאלות. לתוך הצרות רבים נורקו אבנים ישברו את השמשות וגם ירו בכדורים אל תוך הבתים. כל המומתים היו בדקירת סכין. יחסם והתנהגותם של השוטרים העריבים המעטים שנמצאו בתוך העיר העתיקה הועיל רק להגדיל את המהומה. אספסוף ערבי החל להתנפל על אחד החצרות ברחוב חברון סמוך לתחנת המשטרה. אחד מגרי החצר פנה למשטרה לעזרה וקבל תשיבה שעליו לפנות למשטרה המרכזית. הוא סכן את נפשו ופנה אל השלטון המחוזי ולא נתנו לו להכנס ועד אשר הצליח לשוב מצא את ה' דוד כהן דרעי' מוטל מת על הארץ ואשתו ובנו פצועים קשה.

"אספסוף ערבי החל להתנפל על אחד החצרות ברחוב חברון סמוך לתחנת המשטרה. אחד מגרי החצר פנה למשטרה לעזרה וקבל תשובה שעליו לפנות למשטרה המרכזית. הוא סכן את נפשו ופנה אל השלטון המחוזי ולא נתנו לו להכנס ועד אשר הצליח לשוב מצא את ה' דוד כהן דרעי' מוטל מת על הארץ ואשתו ובנו פצועים קשה."

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

עדוטה של זהבה פריצקי

מקור: עתונות יהודית הסטורית – דאר היום, 6.11.1921

בתוך העיר

הג' זהבה פריצקי מספרת: אנו גרים בחצר אלתר קוסובר. עוד ביום הרביעי בבקר ידענו שאיזה דבר יוצא מן הכלל יקרה ביום הזה.

אחרי הצהרים כשיצאו הערבים מבית המקדש, התנפלו על החצר הקרובה לביתנו והרגו את הוקן המרוקני **דוד כהן**, ואנו שמענו את קול הערבים וצעקותיהם, ושמענו ג"כ שכלם רוצים להתנפל על הצרנו.

לבשתי „מלאייה“ ששכנתי הערביה הלוחה לי, ויחד עם בן שכננו, ילד ערבי קטן, הלכנו אל המשטרה לבקש עזרה. ערבים רבים עמדו סביב החצר וצעקו „בירנא נדבח אל יהוד“ (אנו רוצים לשהט את היהודים).

השכנים הערבים לא נתנו להם להכנס, ואני בקשתי מהמשטרה שיתנו לנו שוטרים ויחזירו אותנו העירה. אך השוטרים עגו, שיעשו זאת בעוד שעה.

אה"כ, שלחו אתנו שוטרים ערבים ולקחו אותנו מביתנו ולווננו עד מאה שעדים. הערבי הקטן שלוח אותי לא רצה לעבור דרך הרחוב, מפחדו מהערבים המתנפלים. הוא דרש דוקא שנעבר דרך מקום המקדש. בפנים המקדש ראיתי הרבה ערבים כעשרים או שלשים במספר, כלם מזוינים במקלות וסכינים גדולים כשהם קוראים: „נדבח אל יהוד ונכלם מנהום מרא ווחדה“ (נשהט את היהודים ונפטר מהם בפעם אחת). אף שומר לא היה בכל הדרך.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

משפט רוצחי דוד הכהן דרעי ופוצעי
מזל דרעי ובנה מאיר הכהן דרעי

עדות מפקח המשטרה פנקס

מקור: עתונות יהודית היסטורית – דאר היום, 1.12.1921

"הלכתי מרחוב סלסלה, נטיתי שמאלה לרחוב המוביל לואד והגעתי לרחוב צר המוביל למקום שהיה מקודם בזמן התורקים בית הסהר. בלכתי ע"י הדרך המובילה למסגד עומר פגשתי קבוצה בת 200-300 איש עומדת במקום, ומספר ידוע של אנשים היו רצים מהמדרגות ששם נמצא הנרצח, ובידי אנשי הקבוצה היו כלי נחושת, בגדים, לבנים, שנגנבו מבית הנרצח.

ראיתי אחדים יוצאים מהבית מזוינים בסכינים ושאריתם במקלות. בקשתי לאסרם ולא יכלתי משום ששם עמדה קבוצה גדולה. אני נכרחתי לירות באקדוחי באויר, הקהל זרק עלי אבנים גדולות, שפעל לנסיגת הקהל אחורנית. אח"כ ראיתי שוטר יורד מהבית, שאלתיו מה נעשה בפנים? ענני – ששם נמצאים פצועים אחדים. ראיתם בשעה שהצבא נכנס לבית והוציאם משם [...] אחד מהם היה פצוע אנוש מאד ושם נודע לי ששם האשה הנפצעת מזל כהן ושני הפצועים האחרים הם האחד בעלה שמת אח"כ והשני בנה, ושלחתים למרכז המשטרה המחוזית."

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

משפט הוצהי דוד הכהן דרעי ופוצעי
מול דרעי ובנה מאיר הכהן דרעי

עדוטה של מזל כהן – תמליל "דאר היום"

מקור: עתונות יהודית היסטורית – דאר היום, 1.12.1921

העדה: הן, לכל אחד ואחד היה מקל.

הת"כ: בשעה שנכנסו מה עשו?

העדה: הכוני ופצעוני בפני, בזרועותי
ובראשי.

הת"כ: הפצעו מי שהוא אחר?

העדה: הן, אחרי שיצאתי מבית אם-חמדי
מצאתי את בעלי מת ואת בני פצוע קשה
[...] ראיתי שבעלי שכב מבלי כל נשימה,
בטנו רטושה ודם רב נוזל ממנה.

[...]

הת"כ: ראי את הנאשמים; הגרים אלה
אצלכם?

העדה: הן, כלם גרים אצלנו. הם באו יחד
עם הקבוצה.

הת"כ: ההייתם כלכם בבית?

העדה: הן. כלנו היינו מסוגרים
בבית.

הת"כ: כמה אנשים נכנסו לבית?

העדה: הרבה אנשים.

הת"כ: באיזה אפן נכנסו?

העדה: שברו את הדלת.

הת"כ: ההיו מזוינים?

העדה: הן, בסכינים.

הת"כ: הנשאו גם נשק אתם?

העדה: הן, אקדחים.

הת"כ: ההיו להם מקלות?

העדה: בשני לנובמבר גרתי בשכונת הווד ע"י בית הסהר
הישן.

הת"כ: מי גר אתך יחד?

העדה: בעלי ובני.

הת"כ: מה שם בעלך?

העדה: דוד ישעיהו כהן.

הת"כ: ובנך?

העדה: מאיר כהן, אבל הוא מבעלי הראשון.

הת"כ: התקפו אתך ביתך?

העדה: הן.

הת"כ באיזו שעה?

העדה: אחה"צ

עדוּתה של מזל כהן – תמליל "הארץ"

מקור: עתונות יהודית היסטורית – הארץ, 1.12.1921

הנושך המשפטיים בקשר עם מאורעות ב' נובמבר

כהן: לקחו הרבה חפצים ממני ולא ראיתם מאז.

קרמק: בא מי שהוא לקחתכם ממקומכם?

כהן: כן, חילים אנגלים.

קרמק: ולקחוכם?

כהן: כן. אל בית החולים.

קרמק: הביטי אל אלה (הנאשמים קמים). ראית אותם בביתך בזמן ההתקפה? מי מהם נכנס לביתכם?

כהן: כולם.

[...]

קרמק: האמרת להמון דבר מה בהתפרצו?

כהן: בקשתי בשם אלהים לא לתקפנו.

קרמק: היו מזוינים בדברים אחרים?

כהן: כן, באקדוחים.

קרמק: מה עשו בכניסתם?

כהן: אותי הכו בראשונה.

קרמק: היכן הכו?

כהן: על הראש, על הידים ועל כל הגוף.

קרמק: ההכו גם אחרים?

כהן: כשהתאוששתי מצאתי את בני ובעלי בוססים בדם. בעלי היה כבר מת ובני כמת.

קרמק: מנין לך שבעלך מת?

כהן: ראיתי את דמו שותת ומעיו יצאו לחוץ.

קרמק: נגעו בחפצי הבית?

האשה מזל כהן (בוכה, גרה בשכונת "וואדי")

קרמק: היכן את גרה?

כהן: ע"י ה"סריה" הישנה.

קרמק: מי דר בביתך?

כהן: אני ובעלי ובני. שם בעלי ישעיהו ושם בני מאיר.

קרמק: בזמן הפרעות התנפלו עליכם?

כהן: כן.

קרמק: כמה אנשים התנפלו עליהם?

כהן: הרב מאד.

קרמק: היו מזוינים?

כהן: כן, בסכינים.

דוד ישעיהו כהן

המוֹשֵׁךְ הַמִּשְׁפָּטִים בְּקִשְׁרָה עִם מְאֻרְעוֹת ב' נֹבֶמֶבֶר

עדותו של ד"ר אברהם פרידמן

מקור: עתונות יהודית היסטורית – הארץ, 2.12.1921

קרמק: בשעה שהביאו את כהן הזקן היה חי?

פרידמן: לא, הביאוהו מת.

קרמק: מה היה אופי הפצעים שבגופו?

פרידמן: בקצור: הוא היה פצוע בידו ואצבעותיו היו שבורות; בזרוע ימין, מקום ששם עוברים הרבה גידים, היה פצע גדול. ובצד השמאל היו פצעים של סכין, פצע אחד היה בשדרה. קצת למטה היה פצע במרחק ס"ט מהשדרה. הפצע הזה היה של סכין, עוד [לא קריא] היה קצת יותר למטה. פצע זה היה יותר [לא קריא]. על יד העין היה פצע גדול אי-רגולי. בראש עוד פצע אחד ארכו 2 ס"ט. קרוב לפצע היו מקורות דם.

קרמק: אפשר לדעת איזה פצע גרם את המיתה?

פרידמן: כן, הפצע שגרם ליציאת הדם מגבו, פצע היה בריאה והגיע עד החזה. המכות בראש לא גרמו למות.

קרמק: כהן הזקן היה חלש?

פרידמן: הוא היה עור ונראה יותר זקן ממה שהוא באמת.

"כִּי מֵדִי דְבָרֵי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

הלוויתו

מקור: עתונות יהודית היסטורית – דאר היום, 6.11.1921

"מאז הבקר התחיל קהל היהודים להתאסף סביב ביה"ח רוצ'ילד, כדי לחלק לקדושים את כבודם האחרון [...]

[...] חברי החברת קדישא הוציאו את גופות הקדושים מתוך ביה"ח החוצה אחד אחד. בראשונה שני הכהנים, הצעיר מסנר וה' דוד כהן דרעי [...]

[...] משערים את קהל המשתתפים ב"הלויה" לשמונת אלפים איש בערך."

הלויות הקדושים בירושלם

יום השישי בצררים הובלו הקדושים הללי המאורעות של כ' נובמבר, למקום טנוחתם על היריחוים.

מאז הבקר התחיל קהל היהודים להתאסף סביב ביה"ח רוצ'ילד, כדי לחלק לקדושים את כבודם האחרון. הכו עדין הצבא. בשעה אחת בדיוק באו פלוגות צבא אחרות שעמדו במרחבם שונים, שדרכם היה צריכה לעבוד ההלכה והלוייה שלכד הצבא היו גם שוטרים עברים החת פקדת שני קציני המשטרה והיהודים היה כהן והלוי, גם אילו עשרות סדרנים למבין היהודים העמדו להשגיח על הסדרים.

חברי החברת קדישא הוציאו את גופות הקדושים מתוך ביה"ח החוצה אחד אחד. בראשונה שני הכהנים, הצעיר מסנר וה' דוד כהן דרעי, השלישי לנו הצעיר אריה טפרדוינה, והרביעי ה' יששכר בר זלכוניצקי.

הסדרנים עמדו בשורה ענלה להחזיק את הקהל העצום שלא יתפרע, ועל-ידם היטורים וקציניהם.

נשיא הרבנות הראשית לא"י, הרב"ג רא"י מאיר, עלה על כסא ונשא הספר: "השבנו כי ברורה השכלה זה בא הקץ לערות ישראל, והנה אנו שומעים פרעות ביהודים בכל המקומות, והיום גם בארץ ישראל, ארצנו ונחלת אבותינו, החת הסתה של אנגליה האדירה היו כבר פרעות ביהודים פעמים אחדות.

אחריו עלה נשיא הרבנות הראשית לא"י, הרב"ג רא"י חסדן קוק: "ח"ל אמרו: "כל הטורח המעות על ארם כשה הקב"ה סופרו ומניחן כבית נזוין", אם יש בעולם אדם כשה, חרי אלה הקרבנות הקדושים המוטלים לעינינו הם כוראי בכלל "אדם כשר". אבל שתי סבות הן שלא נותנה לבכות על כתינו אלה, ראשית, הצרה היא כ"ב גדולה, האסון הוא כ"ב כורא עד שהלב מתאבן וא"א לתוריד דמע, ושנית, אין בוכים על מיתת נכורים, הם סקר שים את האופה ומחזקים את רוחה.

אחרי דברי הספר, עמד אבי הצעיר והרונ אריה טפרדוינה, ונכה בקול בפסוקים שונים. אח"כ התחילה ההלכה ללכת. ההלויה ירדה ועברה את הגנין האישלן, ובהגיעה עד אחרי ביה"ח העינים של הר"י טיכו עברה פלוגת צבא וחסמה את הדרך, ורק אילו מאות עברו עם המטות והלכו אל ביה"ח הקדושה.

הקהל הגדול התפזר כשהוא כלו טרובא, הלכנות היו כל-כך מאובטם עד שקשה היה להוציא רשעות.

משערים את קהל המשתתפים ב"הלויה" לשמונת אלפים איש בערך. קהל גדול מאוד עמד על המעקות, הנוטראות ועל הגדרים שבצד היריחוים.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

מצבת קברו

מקור: ארכיון עיריית ירושלים (J2/3572)

757/ג1/5

ה' חשוון תרפ"ג.

לכבוד

האדון מ. לופו
חבר הנשיאות
כ. א. נ.

א. נ. א.

הננו מתכבדים להזכיר את כבודו על הצטחתו לקבל על עצמו את סדור בנין
המצבה של המנוח י. ש. ע. ה. כ. ה. חלל הפרעות.

הננו מבקשים מאת כבודו לדבר עם האומנים הבונים ולקבל את ההשגחה על
הבנין.

ברגשי כבוד וברכה :

בשם ועד העיר ליהודי ירושלים :

ה. נ. ש. א. :

התכתבות ועד העיר עם שמואל לופו, מראשי
העדה הספרדית, בדבר התחייבותו לסידור
המצבה על קברו של כהן.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

משפט הרוצחים

מקור: עתונות יהודית היסטורית

משפט רוצחי דוד הכהן דרעי ופוצעי מזל דרעי ובנה מאיר הכהן דרעי (מאת שליחנו המיוחד בבית המשפט)

העוֹד מצד הנאשמים הם שנים: זכרי תמיני אחי הטופח, וזאקי אוסמה.
על ספסל הנאשמים יושבים, שלשה נברים ושהו נשים.
1. שפיקה בת עמר אל נבילסן, בת 15, תושבת שכם.
2. חמים עכר אל רחים, בן 20, סבל, תושב ירושלים.
3. אמירה מחמד אליסן, בת 17, ירושלים.
4. שקרי עכר אל עזיו סדר, 18, נפת, תושב ירושלים.
5. מחמוד סוסטפת אל מוסתר, 32, ענלון, צולע ברנלון, תושב ירושלים.
בה"ם מורכב משופט יחיד טר קיסלנר. מרנישים בעקר שהנאשמים רוצים להקטין את
שנותיהם, ושפיקה שרשמה את עצמה בת 15 הודיעה בעדוחה הראשונה שהיא בת 21.
השופט דורש מהנאשמים לעסוד על הנליות ומקריא להם את כתב האשמה, שהיא: רציחת דוד
כהן בחקף לסעיף 174-175.
סציעת בנו ואשתו בחקף הסעיף 178-180. ננכת כלים אחרים מהבית הנ"ל בחקף הפעיף 252.
השופט שואל את כל אחד ואחד בסרוטרוט אם הם מרנישים את עצמם אשמים לפי
האשמות הללו. הנאשמים עונים כמובן בשלילה.

דאר היום, 1.12.1921

על רצח דוד כהן ועל פציעתם של מזל ומאיר
דרעי, הועמדו למשפט 5 נאשמים, בהן בעלת
הבית השכן לבית המשפחה.

המשפט התנהל במהלך חודש דצמבר 1921
ובסיומו נגזר דיין של 2 הנאשמות בשנת
מאסר ודינים של 3 הנאשמים בפרקי זמן של
10-15 שנים עבודות פרך.

פסק הדין נקבע כמוחלט, ללא זכות ערעור. אף
על פי כן, בפברואר 1922 נדון ערעורם של
הנאשמים ועונשיהם אושרו על ידי בית
המשפט.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

משפט הרוצחים

מקור: עתונות יהודית היסטורית – דאר היום, 4.12.1921

תמצית נאום הקטיגוריה של מר קרמק במשפט רוצחי דוד כהן דרעי

במשפט זה הננו נפגשים ברצה יהודי מערבי ופציעה אשתו ובנו באפן אכזרי מאד. בית המשפט זוכר בטח את עדות הרופא מר דר' פרידמן בנוגע למספר הפצעים שנמצאו בגופו של הבן שאיר כהן ושהגיעו למספר 19. האנשים הללו הנם פשוטים ועניים אשר אין להם כל ענין עם זולתם, וחיים בשלום עם שכניהם המושלמים בהיותם מרוקנים דוברי ערבית ושמדותיהם דומה פחות או יותר למדות שכניהם המושלמים. מפוס יפה מהחיים המשפחתיים שבניהם מראה לנו את האשה אס'חמדי אשר שמרה יהודים אחרים בביתה, וחגשה את פצעי החובעת, מול כהן. מן העדויות שנחננו לנו עד כה לא היה באפשרותנו לגלות את הרוצח האמתי, אבל דבר אחד בטוח שאלה המשת הנחבעים הם הנושאים הראשיים שהשתתפו במעשה הפראי הנ"ל. הנאשמים במשפט הנ"ל הם שני נכרים ונשותיהם ואיש זר ששמו מוחמד אל מוסחר. הנני להזכיר שיש לנו די הוכחות נגדם, ובכל זאת מוצא הנני לנהוין לחזר על דברים אחרים שכבר שמעם ביחד המשפט. בראשונה נדבר בנוגע לנאשמת הראשונה ש פ י ק ה א ש ת ח ס י ס. נגדה ישנן עדויות החובעת, שרה מרים הזקנה, ובאפן יותר סרטי עדותה של שרה בוימנרטן, והנני בטוח שבית המשפט נוכח באיזה אופן נחמד ונכון העידה זו האחרונה את עדותה. לפי עדותה של הנ' בוימנרטן היו שפיקה ואמורה המסיתות את הקהל להתנפלות זו, ואם בית המשפט יהיה משוכנע כמו שהנני בטוח, שעדותה של האחרונה היא די מדויקה ונכונה, או האחרונה הנופלת על שתי הנשים הללו היא די גדולה, בהיותן הן הגורם היחידי לרצח הפראי הנ"ל. עדותה של שפיקה שאמרה שהסתתרה כל היום בבית — זהו ספור שאין לו שחר.

במה שנוגע לחטים בעלה, יש נגדו עדות החובעת מול שראתה מתנפל בבית וכמו כן יש לנו גם עדותה של כליל הורי שראתה עם עוד שני הנאשמים האחרים במבוא הבית בשעת הכלבולים. הנחבעים נסו לה נצל באמרם שהעיד עדות שקר מפאת שנאתו אליהם, אבל בטוח הנני שבית המשפט זוכר היטב שכליל נסה לעשות את כל יכלתו לטובת הנאשמים, ולכן נאסר. ולו נהנה לו ההפש לדבר כרצונו כי עתה שנה את עדותו מן הקצה אל הקצה. ולכן הנני אומר שעדותה של כליל היא די נכונה וברורה.

מנאום הקטיגוריה לסיכום המשפט:

"האנשים הללו הם פשוטים ועניים אשר אין להם כל ענין עם זולתם, וחיים בשלום עם שכניהם המושלמים בהיותם מרוקנים דוברי ערבית ושמדותיהם דומות פחות או יותר למדות שכניהם המושלמים."

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

משפט הרוצחים

מקור: עתונות יהודית היסטורית – דאר היום, 5.12.1921

תמצית הסניגוריה של העויד פכרי-חומיני במשפט הוצחי דוד כהן הרעי

בית המשפט נוכח כמה מחקרת העדים שהמון גדול ממאתים עד שלש מאות איש הקפו את בית דוד כהן, הרגוהו ופצעו קשה את בנו מאיר ואת אשתו סול. והגני משתף את דעתי לדעתו של מר קרמק שצריך להעניש את הרוצחים בענשים המורים כחיות שהרצוה נעשה באופן אכזרי מאד. אבל, גם התובע הכללי וגם ביה"מ אינם רוצים להאשים אנשים נקיים-משע. מר קרמק תודיע בעדותו שהנרצח חי בשלום עם שכניו, בהיותו מערבי ומסגל יותר למדותיו של המושלטי. הנקודה הזו עוזרת לנתבעים הרבה מאד. משום, שליהודים האשכנזים הנרים שמ כגון הרש ואחרות, ושהוכח שרם שונאים זה את זה עם הנחבעים, לא קרה כלום. כי לו היתה לנאשמים כונה להרג כי אז הוצו את הרש שונאם, השונה מהם במדותיו, התח להרג את דוד כהן. והגני מסכים לדעת התובע הכללי שמשפחת הנרצח חיה בשלום עם שכניה. הגני להלק את המקרה הנ"ל לשלש נקודות, עקריות: א) רציוהת דוד כהן; ב) פציעת בנו ואשתו; ג) גולח כלי הכוח.

מכל שלשת הנקודות הללו אין אף עדות אחת מספיקה להאשימם. הנחבעת בעדותה הראשונה, לא הזכירה לגמרי את שמות אלה הנחבעים, אלא אמרה שהרבה אנשים מזוינים החנפלו עליה. והרי הנחבעים שכניה, לו היו הם המתנפלים כי אז הכירתם. ורק אחרי שכוע היא חזרה למרכז המשטרה-המחוזית ומטרה את שמות הנחבעים וכניהם גם שמות אנשים אחרים כמו בני-דואיק שהוכח שבאותו-יום עברו כרגבת, וזו השתחפרו-האנשים הללו בכלבולים, למת לא אמרה זאת בפעם הראשונה?

נתעכב קצת על עדותו של עכדיאל-מועטי, שאמר כי הוא ראה את מוחמד-מוסחר בין החמון והוא לכרש מכנסים בחולות, וזה למרות שראייתו קצרה ואינו רואה מרחוק. ולו הסכמנו לעדותו, כי עתה באנו לידי חברת שעדותו שונה מעדות הנחבעת שאמרה כי היא ראתהו כלבוש פלה.

מנאום הסניגוריה לסיכום המשפט:

"בית המשפט נוכח בטח מחקרית העדים שהמון גדול ממאתים עד שלש מאות איש תקפו את בית דוד כהן, הרגוהו ופצעו קשה את בנו מאיר ואת אשתו מזל.

[..] הנני מסכים לדעת התובע הכללי שמשפחת הנרצח חיה בשלום עם שכניה.

[...] מדוד כהן הזקן לא יכלנו לשמוע כלום מפני שהיה כבר מת. ובנו מאיר, בעדותו הראשונה שנתן בבית החולים, לא הזכיר כלל מי שהכהו, למרות שהוא מכיר היטב את שכניו. וזה הוא הסימן היותר חזק שהנתבעים לא השתתפו ואף לא הראו להמון על בית היהודים..."

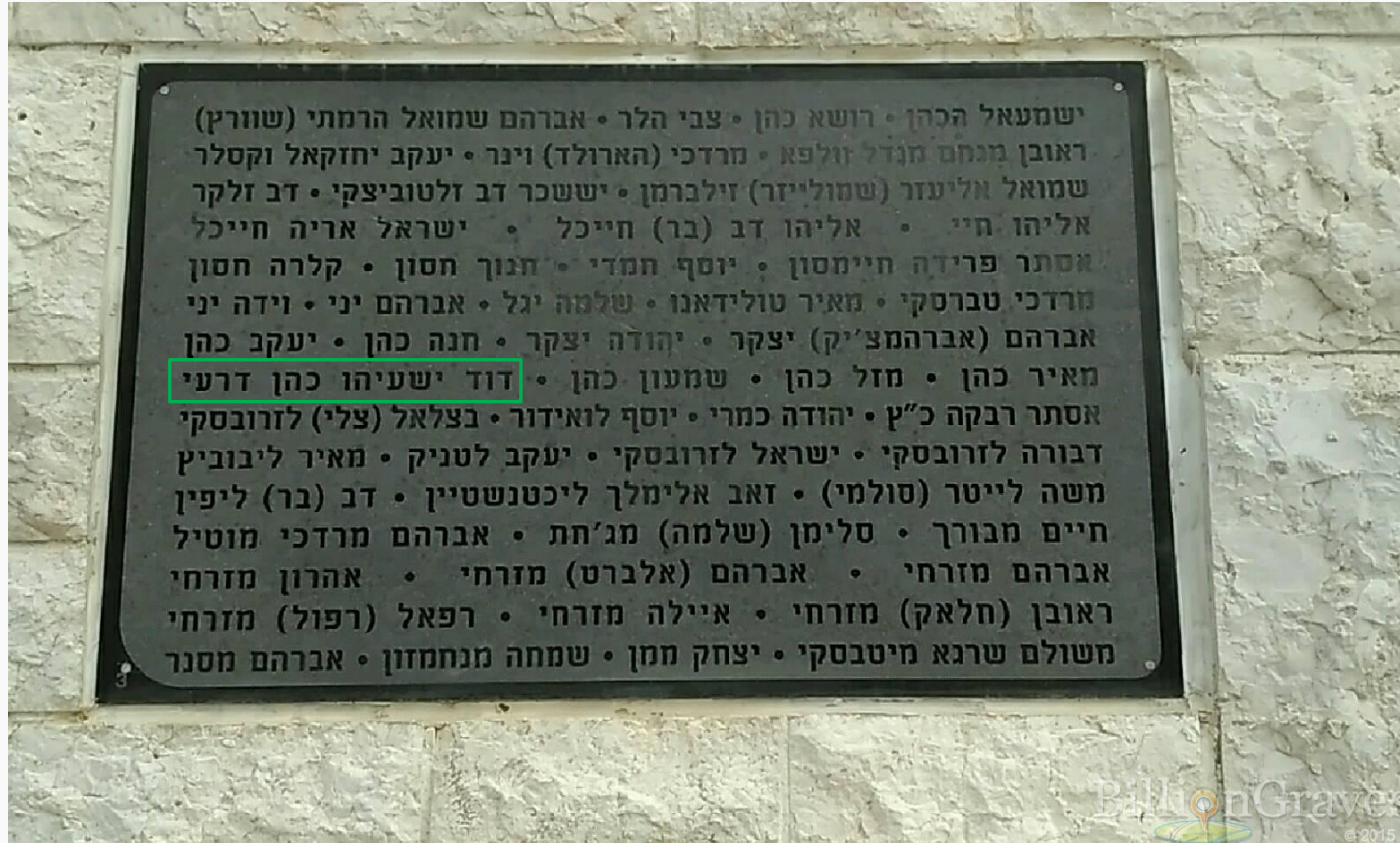
"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

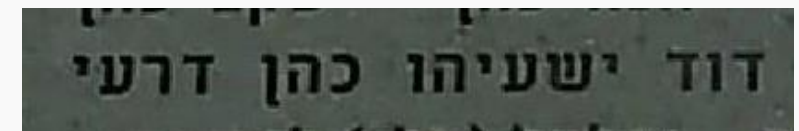
דוד ישעיהו כהן

האנדרטה לזכר חללי פעולות איבה בהר הרצל

מקור: BillionGraves

שמו של דוד ישעיהו כהן דרעי
בלוח הזיכרון לאזרחים חללי
פעולות איבה בהר הרצל.

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֵנו עוֹד" (ירמיהו לא, יט)

דוד ישעיהו כהן

משפחתו של הבן מאיר דרעי-דרורי

מקור: משפחת דרורי

מאיר דרעי-דרורי נישא ב-1923 ליפה ולהם 8 ילדים.

לדברי משפחתו, במלחמת העולם הראשונה שירת בגדודים העבריים והשתתף בקרב גאליפולי.

מאיר עבד שנים רבות במאפיית "ברמן" בירושלים ובמותו ב-1957 היה מוותיקי הפועלים במאפיה.

לאחר קום המדינה אימצו את שם המשפחה דרורי.

מאיר דרורי
מאיר דרורי מותיקי פועלי האפיה במאפית ברמן בירושלים, נפטר אתמול באורח פתאומי בשבץ הלב. בן 61. הניח אשה ובנים שחנכם ברוח העבודה, מהם קצינים בצה"ל. בהלויתו השתתף קהל חברים ומוקירים. ליד בית החולים שערי צדק הספידו מ. בראון מטעם מועצת פועלי ירושלים ואגודת פועלי האפיה.

דבר, 26.2.1957

"כי מדי דברי בו זכר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד" (ירמיהו לא, יט)